

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL KAZIMIERO SIMONAVIČIAUS UNIVERSITETO 2017 M. BALANDŽIO 12 D.
SKUNDO**

2017 m. rugsėjo d. Nr. SP-
Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu bei išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2017 m. balandžio 18 d. gautą Kazimiero Simonavičiaus universiteto (toliau – KSU arba pareiškėjas) skundą dėl galimų D. P. akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas kreipėsi į Kontrolierių skunde nurodydamas, kad „skundžiami [Instituto] vyresniojo mokslo darbuotojo [D. P.] veiksmai dėl neteisėtos institucinės prieskyros nurodymo [Institutui] leidinyje: [Monografija] ([Leidykla], 2016) ir [Instituto] nepagrįsto atsisakymo reaguoti į neteisėtos institucinės prieskyros aplinkybes bei imtis visų būtinų veiksmų dėl susidariusios neteisėtos situacijos pašalinimo.“¹

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad „[D. P.] atsisako imtis veiksmų šiam nesusipratimui pašalinti, [todėl] siekdami šį nesusipratimą išspręsti taikiai, 2017 m. sausio 18 d. kreipėmės į [Instituto] vadovybę dėl šios situacijos sprendimo <...>, prašydami raštiškos [Instituto] deklaracijos, jog šio leidinio institucinė prieskyra yra siejama tik su [KSU], nepaisant to, jog leidinyje yra nurodyta kitaip. Ši deklaracija būtų naudojama tik institucinių vertinimų metu ir niekaip nepaveiktų institucijų geros reputacijos.“ (pabraukta mūsų).

„2017 m. sausio 20 d. [pareiškėjas gavo] [Instituto] atsakymą <...>, jog [Institutas] nedisponuoja [D. P.] sudarytomis sutartimis ir negali įvertinti [pareiškėjo] pateikto prašymo pagrįstumo <...>. 2017 m. kovo 3 d. [pareiškėjas] savo atsakyme [Institutui] nurodė, jog [Monografija] <...> yra [pareiškėjo] vykdyto projekto <...> rezultatas. [Pareiškėjas], kaip projekto vykdytojas, projektą finansavusioms institucijoms yra pateikęs galutinę projekto įvykdymo ataskaitą <...>.“

Pareiškėjas savo skunde taip pat atkreipė dėmesį, kad „[Institutas] nedalyvavo šiame projekte nei kaip partneris, nei kaip projekto vykdytojas, *ir ši informacija turėtų būti pakankama sprendžiant*

¹ Čia ir toliau cituojama kalba netaisyta.

klausimą dėl [Instituto] institucinės prieskyros nurodymo [Monografijoje].“ ir pažymėjo, kad skundžiami asmenys savo veiksmais „[pažeidė] LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 9 str. [nuostatas], [numatančias], jog turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, 5 metams pereina darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.“

2017 m. gegužės 2 d. raštu Nr. S-207 „Dėl informacijos pateikimo“ Kontrolierius kreipėsi į Institutą prašydamas „nurodyti, nuo kada [Institute] ir kokiuose projektuose dalyvauja mokslo darbuotojas [D. P.], bei pateikti tai patvirtinančius dokumentus.“

2017 m. gegužės 8 d. rašte Nr. 580000-S-27-(5800,02) Institutas nurodė laikotarpius, kuriais D. P. dirbo Institute ir pridėjo tai patvirtinančius dokumentus:

„2004-06-04–2004-12-31 d.: <...> skyriuje (skyriaus vadovas – <...>);

2016-09-01–2017-03-15 d.: <...> skyriaus <...> sektoriuje (skyriaus vadovas – <...>);

Nuo 2017-03-16 d. iki dabar: <...> tyrimo grupėje (grupės vadovas: <...>).“

Savo rašte Institutas taip pat pateikė papildomus paaiškinimus:

„1) <...>.

2) Informuojame, kad joks [Instituto] akademinės etikos kodekso punktas iš Instituto pusės nebuvo ir negalėjo būti pažeistas:

Pirma, jei KSU skundas <...> yra susijęs su <...> išleistos tarptautinės monografijos <...> prieskyros Institutui, tai šios prieskyros atsiradimo metu [D. P.] nebuvo [Instituto] darbuotojas, todėl negalėjo būti įtakotas tai atlikti ir jo akademinė laisvė iš Instituto vadovų ar kolegų pusės negalėjo būti suvaržyta;

Antra, Institutas nedalyvavo ir negalėjo dalyvauti autoriui sprendžiant afiliacijos klausimą, nes tai yra susitarimo su jo [Monografijos] leidėju dalykas ir išimtinai Kūrinio autoriaus prerogatyva, jei jo darbo sutartyje ar jo darbovietės akademinės etikos kodekse nurodyta kitaip;

Trečia, numatant galimus įtarimus dėl įtakojimo prieš priimant į darbą ir reikalaujant prieskyroje nurodyti būsimą darbovietę [Institutą], nedviprasmiškai pareiškiame, kad [D. P.] bet kokių atveju (su prieskyra ar be) būtų priimtas į darbą Institute, nes nuo pat išėjimo momento žinojo, kad yra laukiamas ir gali bet kada sugrįžti. <...> [D. P.] yra perspektyvus, energingas ir produktyvus mokslininkas <...>. [D. P.] bendradarbiavimas su [Instituto] mokslininkais niekada nebuvo nutrūkęs, ir tai atsispindi ne tik [Instituto] tinklalapyje teikiamoje informacijoje apie publikacijas bei seminarus <...>, tai puikiai matoma ir KSU tinklalapyje, kur skelbiamos KSU darbuotojų publikacijos <...>.

3) <...> Akademinėje pasaulio bendruomenėje galioja nerašyta nuostata, kad publikacijose ar kitose intelektualinio darbo kūrinuose turi būti paminėti tie mokslininkai, kurie ne tik dalyvavo kūrybiniame procese, bet ir pateikė esmines pastabas, pakreipusias mokslinį tyrimą tinkama linkme, pasiūlė esminių naujų idėjų ir pan. Pagrindinis darbo autorius turi teisę (ir net akademinę pareigą) paminėti kitų asmenų ar institucijų įnašą, ir tai laikoma tinkamu akademinio elgesiu. KSU teikia skundą dėl buvusio darbuotojo [Monografijos], paskelbtos jau pasibaigus jo darbo sutarčiai su ankstesne darbovieta, prieskyros, pažeidžiant ne tik [D. P.], bet ir [Instituto] bendruomenės narių, prisidėjusių prie [Monografijos] paskelbimo, akademinės teises.

4) KSU pretenziją į išimtinę [Monografijos] prieskyrą manome esant nepagrįstą, kadangi [Monografija] nebuvo tik projekto, kurį vykdė [D. P.], įgyvendinimo rezultatas: projektinės lėšos paprastai yra skiriamos mokslininkams, kurie jau turi mokslinių tyrimų srityje, deklaruojamojoje paraiškoje, didelį įdirbį, t. y. ilgą laiką iki projekto vykdė tyrimus tam tikra mokslinių tyrimų tema ir

pasiekė gerų rezultatų. <...> [D. P.] [Monografijos] tema pradėjo dirbti dar mūsų institute, o vėliau tęsė bendradarbiavimą su buvusiais kolegomis ir po išėjimo dirbti kitur.<...>.“

2017 m. gegužės 2 d. raštu Nr. S-208 „Dėl informacijos pateikimo“ Kontrolierius kreipėsi į D. P. prašydamas „nurodyti, nuo kada dirbate [Institute] ir kokiuose projektuose dalyvaujate. Pateikti tai patvirtinančius dokumentus; pateikti paaiškinimus, kokių pagrindu [Monografijoje] priskirta institucinė afiliacija [Institutui].“

Atsakydamas į paklausimą 2017 m. gegužės 9 d. rašte „Dėl informacijos pateikimo“ D. P. nurodė: „<...> Monografija buvo rengta pagal Lietuvos mokslų tarybos (LMT) visuotinės dotacijos programos projektą (<...>), finansuojamą iš ES fondų. Aš buvau atsakingas projekto vadovas, o Verslo ir vadybos akademija (vėliau prijungta prie KSU) – priimanti vadovą institucija. Šio projekto sutarties sąlygos įpareigojo gauti pripažinto tarptautinio mokslinio leidėjo sutikimą dėl Monografijos leidimo, tačiau nebuvo įpareigojimo ją publikuoti. Monografija buvo pilnai suredaguota ir publikuota [Leidykloje] jau po projekto įvykdymo ir man išėjus iš darbo KSU.“ (pabraukta mūsų).

D. P. Kontrolieriui taip pat paaiškino, kad „pagal galiojančią tvarką leidybos sutartį gali pasirašyti tik fizinis asmuo, t. y. monografijos autorius pasirašo savo kūrinio autorinę leidybos sutartį su leidėju. <...>. Pastebiu, kad [Leidykloje] knygų leidimo sutarties sąlygos su autoriais yra šabloninės, jų keitimas nebuvo pageidaujamas paties leidėjo išankstiniu perspėjimu, todėl KSU vadovų *post factum* išreikštos pretenzijos dėl nedalyvavimo pasirašant leidybos sutartį neturi pagrindo.

<...>.

1. Pažymėtina, kad asmeninės neturtinės autoriaus teisės į Monografiją išimtinai priklauso man ir aš turiu teisę kartu su KSU įrašyti ir papildomą prieskyrą, jeigu tai atspindi jos svarų indėlį į sukurtą mokslinį produktą <...>.

2. Monografijos sukūrimo ir parengimo darbus pagal projektinę visuotinės dotacijos sutartį <...> finansavo ne KSU, o [LMT] iš ES lėšų.

3. [Instituto] mokslininkai projekto vykdymo eigoje ženkliai prisidėjo prie sėkmingo projekto įvykdymo ir knygos parengimo. Monografijos leidimo pradžioje buvo tariamasi su [Leidykla] ir dėl [Instituto profesoriaus], kaip bendraautoriaus įtraukimo su [Instituto] prieskyra, tačiau vėliau jį paminėjau kaip bendraautorių jo parengtuose knygos skyriuose bei padėkoje. Pažymiu, kad [Instituto profesoriaus] atliko kelis tyrimus, kurie Monografijoje atsispindi dviejuose skyriuose <...>; be to, jis ženkliai prisidėjo prie kelių modelių sukūrimo bei konstruktyvaus konsultavimo visoje eilėje probleminių klausimų. [Instituto profesorius] nebuvo įdarbintas KSU, o dirbo [Institute]. Pažymiu, kad mokslinius tyrimus, kurių pagrindu buvo parengta Monografija, pradėjau žymiai anksčiau, dar dirbdamas [Institute]. Aktyviai bendradarbiau tyrimų klausimais su mano tuometiniu [Instituto] kolega [Instituto profesoriumi], kadangi mūsų interesų sritys yra labai artimos.

4. KSU nėra pajėgi vykdyti pasaulinio lygio mokslinių tyrimų, [KSU] nėra doktorantų, beveik nėra jokių mokslinės veiklos vidinio finansavimo galimybių ir nepakanka mokslinės kompetencijos ir kvalifikacijos. Neatsirado nei vieno vidinio KSU tyrėjo su kuriuo būčiau galėjęs atlikti mokslinius tyrimus. Buvau vienintelis etatinis KSU mokslinius tyrimus atliekantis mokslininkas. Tik dėka ES finansuoto projekto galėjau pasikviesti kelis kolegas iš [Instituto], todėl atliekant tyrimus ir jų pagrindu ruošiant Monografiją teko daug bendradarbiauti su [Instituto] bei užsienio mokslininkais. [Monografijos] ruošimo metu prof. [J. F. G.] (JAV) ir prof. [D. M.] (JAV) buvo įtraukti kaip Monografijos bendraautoriai. Pavyzdžiui, prof. [J. F. G.] paruošė visus Monografijos priedus <...>, kuriuos labai gerai įvertino net keli tarptautinio lygio monografijos recenzentai. Būtent todėl su Leidykla svarstėme įtraukti jį kaip bendraautorių, tačiau tuomet KSU būtų tekę dar mažesnė dalis

visos prieskyros, todėl, atsižvelgdamas į galimus KSU interesus, leidinio rengimo metu pakeičiau monografijos struktūrą, <...> ir papildomai įtraukiau tik [Instituto] prieskyrą, nes [Instituto] mokslininkų indėlis buvo svarbiausias. <...> Manau, kad padariau dėl KSU daugiau, nei jo vadovai galėjo tikėtis, atsižvelgiant į tai, kas ir kokį vaidmenį atliko Monografijos rengime.

5. Kaip Monografijos pagrindinis autorius jaučiu pareigą nurodyti [Instituto], kuris suformavo mano reikiamą kompetenciją tokiam darbui atlikti: čia įgijau du aukštojo mokslo diplomus, apgyniau daktaro disertaciją, dirbau pradėdamas nuo lektoriaus pareigų. 2004 metais dirbau <...> [Institute]. Akademiniis bendradarbiavimas su Institutu nenutrūko ir bedirbant kitoje institucijoje: buvau kviečiamas ir nuolat dalyvavau Instituto rengiamuose seminaruose, tęsiau bendradarbiavimą su mano mokslinių interesų srityje dirbančiais mokslininkais. <...>.

6. <...> projekto, pagal kurį buvo parengta Monografija, vykdymo sutartis buvo pasirašyta dar bedirbant Vadybos ir verslo akademijoje (VVA). <...> Atkreipiu dėmesį, kad mano darbo santykius su KSU reguliavo darbo sutartis su VVA, kurioje nebuvo aiškiai apibrėžti autorystės bei prieskyrų nustatymo klausimai. Be to, informuoju, kad man nesutikus pasirašyti KSU darbo sutarties, buvau pažemintas pareigose bei buvo neišmokami priedai, kurie priklausė pagal vykdytą visuotinės dotacijos projektą. Taip pat buvau kelis kartus žodžiu KSU kanclerio [D. V.] įspėtas, kad mano moksliniai tyrimai šiai institucijai neturi vertės, nors pats KSU kancleris (ir KSU savininkas) [D. V.] neturi net mokslų daktaro laipsnio reikalingo kompetentingai vertinti mokslinei veiklai. Buvau toleruojamas tik todėl, kad vykdžiau prestižinį visuotinės dotacijos projektą, kuris finansavo mano tyrimus ir pagal kurį KSU užsiskaitė mokslinė produkcija – keliolikos tarptautinio lygio mokslinių publikacijų pilnos prieskyros, surengti seminarai, išleisti leidiniai, sukurti modeliai bei prototipai.

7. <...>.

8. Monografija buvo pabaigta ir išleista man jau nedirbant KSU.

9. <...>.

10. [Institute] dirbu nuo 2016-09-01. Manau, kad teigiamas sprendimas dėl mano prašymo įdarbinti [Institute] buvo priimtas ir dėl to, kad niekada nebuvau nutraukęs akademinų ryšių su šio [Instituto] padalinio darbuotojais, bendradarbiau vykdydamas mokslinius tyrimus, konsultavau ir buvau konsultuojamas [Instituto] mokslininkų. <...> .

11. Prašau [Kontrolieriaus] atsižvelgti ir į tai, kad 2013 metais, primygtinai spaudžiant KSU kancleriui ir rektoriui, man buvo siūloma pasirašyti naują KSU darbo sutartį, kurioje buvo ribojamos autorinės teisės, galimybė dirbti pasirinkta mokslinių tyrimų tematika kitoje mokslo institucijoje, draudžiama netgi privačiai reikšti savo nuomonę apie KSU ir pan. <...> Manau, tai rodo KSU, ne kaip Universiteto, o tik siaurų privačių interesų įmonės požiūrį, nepagarbą akademinėi laisvei ir etikai. Atkreipiu jūsų dėmesį, kad KSU administracijai nesutikus nei vienu punktu pakoreguoti darbo sutartį, atsisakiau ją pasirašyti. Neužilgo po to sekė mano pažeminimas pareigose <...> ir priedų, priklausiusių pagal visuotinės dotacijos sutartį, neišmokėjimas (pagal LMT sutartį priimančios institucijos administracija galėjo savo nuožiūra jų išmokėjimą patvirtinti arba ne). KSU kancleris [D. V.] man žodžiu pasakė, kad taip yra daroma ryšium su mano atsisakymu pasirašyti man nepalankią darbo sutartį. Taip pat atkreipiu jūsų dėmesį, kad buvo ir daugiau buvusių VVA mokslo darbuotojų, kurie atsisakė pasirašyti naują KSU darbo sutartį ir su jais buvo nutraukti darbo santykiai.

12. <...> man išėjus iš KSU, serveris ir jame esanti programinė V-lab sistema neužilgo buvo atjungta ir neprieinama nei man, nei [Monografijos] bei keliolikos kitų aukšto lygio mokslinių publikacijų, kuriose buvo į ją pateiktos WEB nuorodos, skaitytojams. <...> Virtuali laboratorija buvo įdiegta serveryje, kuris buvo įsigytas už projekte numatytas ES lėšas. <...> pagal visuotinės dotacijos sutartį projekto darbai turi būti tam tikrą laikotarpį tęsiami ir jų rezultatai toliau viešinami jau po

sutarties įvykdymo, tačiau pagal projekto lėšas įsigytas serveris jau keli mėnesiai yra atjungtas ir nėra viešai prieinama virtuali laboratorija <...>. KSU nesirūpina ir negerbia įdėto triūso ir ES lėšų efektyvaus panaudojimo <...>. Esu kelis kartus kreipęsis į KSU IT administratorių, kad jis serverį ir V-lab vėl paleistų <...> [KSU] to nepadarė, todėl teko prašyti [Instituto] kolegų pagalbos tam, kad atstatyti V-lab sistemą (visi KSU rekvizitai buvo palikti) jau kitame ([Instituto]) serveryje. <...> atkreipiu jūsų dėmesį, kad būtent [Institutas] padėjo atstatyti sukurtą mokslinį produktą, o ne KSU, tai rodo nekompetenciją, grynai formalų, atmetinį KSU vadovų požiūrį į mokslinę akademinę veiklą.<...>.

<...> norėčiau pabrėžti, kad KSU noras pretenduoti į vienintelę Monografijos afiliaciją yra suprantamas: jiems rūpi aukštesni KSU mokslinės veiklos vertinimo rodikliai LMT. Tačiau prieškyros tik KSU pateikimas Monografijoje kaip tik pažeistų akademinę etiką, nes nebūtų nurodyta didžiausią mokslinį indėlį į mano darbą įnešusi institucija – [Institutas].“ (pabraukta mūsų).

Kontrolierius, atsižvelgdamas į Instituto leidybos nuostatus, kuriuose nustatyta, kad „leidiniams, kurių autoriai siekia prieškyros „[Institutas]“ ir kurių leidybos nefinansuoja [Institutas], būtinas rankraščio vertinimas“, 2017 m. liepos 7 d. raštu Nr. S-317 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ kreipėsi į D. P., prašydamas „nurodyti, ar [Monografijos] <...> rankraščio vertinimas buvo atliktas ir pateikti tai patvirtinančius dokumentus“.

D. P. kartu su [Institutu] atsakydami į minėtą Kontrolieriaus raštą 2017 m. rugpjūčio 2 d. raštu Nr. 580000-S-52-(5800.02) „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ nurodė: „<...> Kokia apimtimi [Institutas] įgyvendina Rašte minimus ir šiuo metu neaktualius dėl savo senumo [Instituto] leidybos nuostatus, yra [Instituto] vadovų prerogatyva. <...> Šiuo metu galiojantys nuostatai taikomi vadovaujantis protingumo principu: atsižvelgiant į nagrinėjamą klausimą, pasirenkamas tinkamas sprendimas, atsisakant perteklinių procedūrų. <...>“ bei pažymėjo, kad „Sprendimą dėl [Monografijos] rankraščio prieškyros [Institutui] svarstė ir priėmė [Instituto] vadovai, kadangi: <...> Visas monografijos publikavimo sąnaudas padengė <...> [Leidykla]. Rankraščio vertinimą atliko prestižą mokslo pasaulyje turinti <...> [Leidykla]: <...>. Leidybos nuostatų reikalavimai rankraščio vertinimui ir prieškyros tvirtinimui taryboje reikalingi ne akademinės etikos principų įgyvendinimui, o [Instituto] mokslo prestižo saugojimui. Faktas, kad <...> leidykla sutiko išleisti Monografiją, yra daugiau nei pakankamas mokslo produkcijos kokybės įrodymas, <...>.“ (pabraukta mūsų).

2017 m. rugpjūčio 24 d. raštu Nr. S-356 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ Kontrolierius kreipėsi į KSU, prašydamas pateikti sutartį su Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT), pagal kurią buvo finansuojamas KSU vykdyto projekto sukūrimas. KSU atsakydamas į paklausimą pateikė prašomą sutartį.

2017 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. S-381 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ Kontrolierius kreipėsi į KSU, prašydamas pateikti vidaus dokumentus, reglamentuojančius intelektinės nuosavybės apsaugą, prieškyrų suteikimo tvarką ir dokumentus, patvirtinančius, kad D. P. buvo supažindintas su minėtais dokumentais. 2017 m. rugsėjo 18 d. Kontrolierius gavo KSU 2017 m. rugsėjo 15 d. lydraštį Nr. 10 „Dėl papildomos informacijos pateikimo“ ir prie jo pridedamą dokumentą – KSU MTEP rezultatų komercinio, žinių ir technologijų perdavimo, intelektinės nuosavybės valdymo vidaus taisyklės. Atsižvelgdamas į tai, kad KSU pateikė tik intelektinės nuosavybės valdymo vidaus taisyklės, Kontrolierius 2017 m. rugsėjo 20 d. raštu Nr. 389 „Dėl informacijos patikslinimo“ pakartotinai kreipėsi į KSU, prašydamas pateikti vidaus teisės dokumentus, reglamentuojančius prieškyrų tvarką, ir dokumentus, patvirtinančius, kad D. P. buvo supažindintas su intelektinę apsaugą ir prieškyras reglamentuojančiais KSU teisės aktais.

2017 m. rugsėjo 25 d. rašte Nr. 20 „Dėl informacijos patikslinimo“ KSU nurodė, kad „su [D. P.] buvo sudaryta projekto vadovavimo darbo sutartis dėl ginčijamo objekto sukūrimo, kurioje yra aptarti intelektinės nuosavybės teisių klausimai ir kurią [D. P.] patvirtino savo parašu. Taip pat būdamas projekto vadovu, [D. P.] privalėjo ir objektyviai galėjo žinoti visas projekto veiklą reglamentuojančias nuostatas, įtvirtintas projekto dokumentuose ir [KSU] vidaus teisės aktuose. Pakartotinai atkreipiame dėmesį, jog [Institutas] nebuvo įtrauktas į projekto dalyvių sąrašą, todėl be [KSU] sutikimo jam negalėjo būti suteikta ginčijamo objekto prieskyra.“

Pagal Mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje Kontrolieriui nustatytą kompetenciją, Kontrolierius negali vertinti aplinkybių, susijusių su autorių teisėmis, ir dėl to neturi įgaliojimų priimti sprendimą. Tačiau, atsižvelgdamas į tai, kad Lietuvos mokslo ir studijų politika laiduoja mokslo ir studijų kokybę, rūpinasi mokslo ir studijų sistemos atitiktimi visuomenės ir ūkio poreikiams, remia jos atvirumą ir integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę, Kontrolierius, kaip vienas iš mokslo ir studijų politiką įgyvendinančiųjų subjektų, vykdydamas jam pavestus uždavinius privalo prisidėti prie mokslo ir studijų kokybės užtikrinimo bei gerinimo, todėl prieskyros pagrįstumą nagrinės ir vertins kaip akademinės etikos klausimą taip pat atsižvelgdamas ir į Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme (toliau – ATGTĮ) nustatytas autorių teises į kūrinių.

Įvertinus tai, kad KSU vidaus teisės aktų, reglamentuojančių prieskyros sąvokos suteikimo tvarką, sąlygas ir kt., nepateikė, darytina išvada, kad KSU minėti dokumentai nėra patvirtinti.

ATGTĮ nustato autorių teises į mokslo kūrinius, autorių teisių objektus, kuriems priskirtini ir rašytiniai mokslo kūriniai (monografijos, mokslo projektai, projektinė dokumentacija ir kt.). Minėto įstatymo 9 straipsnis reglamentuoja autorių teises į kūrinius, sukurtus atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, būtent: 1. Kūrinio, sukurto atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, autorius yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, sukūrė kūrinį. 2. Turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, 5 metams pereina darbdaviui, jei kitaip nenustatyta sutartyje. Taigi įstatyme įtvirtinta turtinių teisių perėjimo prezumpcija. Minėta įstatymo straipsnio dalis numato būtinąsias sąlygas turtinėms teisėms pereiti, tai yra: tarp darbuotojo ir darbdavio turi būti susiformavę darbo santykiai ir kūrinys turi būti sukuriamas atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas.

Mokslo ir studijų įstatymo preambulė skelbia, kad Lietuvos mokslo ir studijų politika remia mokslo ir studijų sistemos atvirumą ir integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę.

2005 m. kovo 11 d. Europos Komisijos rekomendacijomis dėl Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso, pažymima, kad „turėtų būti skatinamos visos mobilumo formos kaip visapusiška žmogiškųjų išteklių politika [mokslinių tyrimų ir plėtros] srityje nacionalinio, regionų ir institucijų lygiais“. Minėtomis rekomendacijomis patvirtintoje Chartijoje pripažįstama „visų mobilumo formų vertė kaip mokslininkų profesinio tobulėjimo priemonė“, t. y.: „darbdaviai ir (arba) finansuotojai turi pripažinti vertę <...> tarpsektorinio, tarpdisciplininio ir virtualaus mobilumo, <...> kaip svarbią priemonę skatinančią mokslo žinias ir profesinį tobulėjimą visuose mokslininko karjeros etapuose. Todėl jie turėtų įtraukti tokias pasirinkimo galimybes į specifinę mokslininkų karjeros vystymo strategiją ir visapusiškai vertinti bei pripažinti visą mobilumo patirtį jų karjeros vertinimo ir (arba) įvertinimo sistemoje.“ Chartijoje taip pat pažymima, kad „darbdaviai ir (arba) finansuotojai turėtų užtikrinti, kad visi mokslininkai visuose savo karjeros

etapuose pasinaudotų iš savo [mokslinių tyrimų ir plėtros] rezultatų naudojimo (jeigu jie naudojami) gaunamu pelnu remiantis teisine apsauga, visų pirma atitinkama intelektualinės nuosavybės teisiu apsauga, įskaitant autoriaus teises.“ (pabraukta mūsų).

Mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo metodikos, patvirtintos 2010 m. liepos 10 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-1128 „Dėl mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo metodikos“, 5.1.7 punkte nustatyta, kad prieskyra – moksliniame darbe, meno kūrinio ar jo atlikimo pristatyme arba mokslo (meno) darbų deklaracijoje nurodytas autoriaus (atlikėjo) pri(si)skyrimas institucijai.

Pažymėtina, kad pri(si)skyrimas sietinas su tam tikrais tikslais, pavyzdžiui: prieskyromis gali būti siekiama garsinti institucijos vardą globalioje visuomenėje; prieskyros suteikia galimybių mokslininkams pasinaudoti institucijų teikiamomis paslaugomis ir kt. Pažymėtina, kad prieskyros sąvokos reikšmė aiškintina ir mokslinės veiklos vertinimo kontekste, t. y. nuo prieskyros gali priklausyti: 1) mokslo ir studijų institucijos reitingavimas tarptautiniu lygmeniu; 2) mokslo ir studijų institucijos reitingavimas nacionaliniu lygiu LMT; 3) mokslo darbuotojų atestavimas institucijose, su kuriomis mokslininką sieja darbo sutarties santykiai ir t. t. Vadinasi, būtina tinkamai įvertinti laisvę prisiskirti ir teisę reikalauti prieskyros.

Todėl vertinant konkrečios prieskyros pagrįstumą, yra būtina atsižvelgti ir į kitus mokslininko santykio su mokslo ir studijų institucija aspektus: 1) materialinę bazę mokslinei veiklai; 2) bendradarbiavimą ir konsultacinę veiklą; 3) biografinius mokslininko ryšius su institucijomis, padedančiomis formuoti autoriaus idėjoms ir pan.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad 2011 m. kovo 24 d. Verslo ir vadybos akademija (toliau – VVA) sudarė su LMT sutartį, pagal kurią buvo suteiktas finansavimas projektui iš ES lėšų (toliau – Projekto finansavimo sutartis). LMT 2013 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. V-182 „Dėl projekto finansavimo ir administravimo sutarties pakeitimo“ pakeistas projekto vykdytojas „iš Verslo ir vadybos akademija, UAB į Kazimiero Simonavičiaus universitetas, UAB“. Vadovaudamasi minėtos sutarties sąlygomis, Projekto veikloms įgyvendinti VVA sudarė darbo sutartį su D. P.

Iš pateiktos informacijos nustatyta, kad D. P. nuo 2003 m. rugsėjo 1 d. iki 2011 m. kovo 31 d. (1,0 etatas) ir nuo 2011 m. balandžio 1 d. iki 2016 m. gegužės 31 d. (0,5 etato) dirbo VVA (vėliau atitinkamai – KSU). Nuo 2011 m. balandžio 1 d. iki 2015 m. lapkričio 30 d. D. P. dirbo Europos Sąjungos fondų finansuojamo projekto mokslinio tyrimo vadovu, vyriausiuoju mokslo darbuotoju (1,0 etatu) pagal 2011 m. balandžio 1 d. darbo sutartį Nr. 123, kuri sudaryta terminuotai, remiantis Europos Sąjungos fondų finansuojamo projekto finansavimo ir administravimo sąlygomis ir siejama su Projekto veiklų įgyvendinimu. Minėtos sutarties 1.2 papunktyje numatyta, kad D. P. „įdarbinamas 1 (vienam) etatui mokslinio projekto mokslinio tyrimo vadovu, vyriausiuoju mokslo darbuotoju, kurio darbo funkcijos: vadovavimas projektui pagal Projekto paraiškoje numatytas gaires, apimančias fundamentaliuosius tyrimus, siekiant numatytų rezultatų (straipsnių, konferencijų medžiagų, imitavimo platformos realizavimo bei monografijos medžiagos paruošimo ir pan.).“ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.193 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad sutartys turi būti aiškinamos sąžiningai, taigi aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Minėta darbo sutartimi šalys, visų pirma, susitarė dėl D. P. vadovavimo projektui. Pagal LMT visuotinės dotacijos programą buvo įsipareigota gauti sutikimą dėl publikavimo iš prestižinio užsienio leidėjo.

Iš Mokslinio tyrimo vykdymo ataskaitos (2017 m. gegužės 10 d. Nr. G-272, 2 priedas) matyti ne tik tai, kad „pagal projektinę sutartį numatyta gauti sutikimą monografijos publikavimui iš

prestižinės užsienio mokslo leidyklos“, bet ir tai, kad „monografija per ataskaitinį laikotarpį buvo ženkliai papildyta: kai kurie skyriai praplėsti, atsirado naujų skyrių. <...> gauti pakankamai geri pasaulinio lygio ekspertų recenzavimo įvertinimai <...>. Monografija, atsižvelgiant į recenzentų pastabas, ruošiamą publikavimui prestižinėje mokslinėje [Leidykloje] <...>.“ (pabraukta mūsų).

D. P. savo paaiškinimuose (2017 m. gegužės 2 d. Nr. S-208, 3 p.) nurodė, kad „kaip pagrindinis autorius jaučiu pareigą nurodyti [Instituta], kuris suformavo mano reikiamą kompetenciją tokiam darbui atlikti: čia įgijau du aukštojo mokslo diplomus, apgyniau daktaro disertaciją, dirbau pradėdamas nuo lektoriaus pareigų“. Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad D. P. 2003 m. buvo suteiktas mokslininko laipsnis ir pradėta mokslininko karjera tam tikroje pasirinktoje mokslinių tyrimų srityje. Nuo 2003 m. iki 2016 m. D. P. dirbo KSU, nuolatos rengė mokslines publikacijas. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad KSU savo internetiniame puslapyje pateikia mokslinių publikacijų sąrašą, iš kurio matyti, kad KSU turėjo būti žinoma, jog D. P. rengė publikacijas kartu su kitais bendraautoriais, tarp jų ir Instituto darbuotojais.

Pažymėtina, kad Projekto finansavimo sutarties 2.2.23 papunktyje nustatyta, kad projekto vykdytojas įsipareigoja „gavęs pajamų, <...> į kurias nebuvo atsižvelgta nustatant didžiausią <...> tinkamų deklaruoti išlaidų sumą ir (arba) didžiausią leistiną skirto projekto finansavimo lėšų dydį, apie tokias pajamas informuoti Visuotinės dotacijos valdytoją teikiant <...> nustatytos formos Ataskaitą po projekto užbaigimo ir jas gražinti į valstybės biudžetą“, taigi projekto finansavimas iš LMT nėra sietinas su finansinės naudos gavimu, o ATGTĮ 9 straipsnyje įtvirtinta turtinių teisių perėjimo prezumpcija sietina su finansinės naudos gavimu. (pabraukta mūsų).

Atkreiptinas dėmesys ir į Instituto pastebėjimus (2017 m. gegužės 9 d. Nr. G-269), kuriuose nurodoma, kad monografija „nebuvo tik projekto, kurį vykdė [D. P.], įgyvendinimo rezultatas: projektinės lėšos paprastai yra skiriamas mokslininkams, kurie jau turi mokslinių tyrimų srityje, deklaruojamoje paraiškoje, didelį įdirbį, t. y. ilgą laiką iki projekto vykdė tyrimus tam tikra mokslinių tyrimų tema ir pasiekė gerų rezultatų.“ Tai, kas išdėstyta, iš esmės neprieštarauja teisės aktams: pagal Lietuvos mokslo tarybos mokslo ir sklaidos projektų konkursinio finansavimo bendrųjų taisyklių, patvirtintų Lietuvos mokslo tarybos 2014 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. VIII-26 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos mokslo ir sklaidos projektų konkursinio finansavimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“, 6.1 papunktį, „vykdančioji institucija turi užtikrinti, kad projekto vykdytojai būtų įdarbinti tik į tas pareigybes, kurių minimalius kvalifikacinius reikalavimus <...> jie atitinka“. D. P. buvo įdarbintas KSU vyriausiuoju mokslo darbuotoju, taigi, vadovaujantis Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybių reikalavimais, jam buvo keliami aukščiausi reikalavimai. LMT kvietime teikti paraiškas mokslinių tyrimų finansavimui pažymima, kad LMT kviečia „aukšto lygio mokslininkus teikti paraiškas mokslinių tyrimų finansavimui <...>“. Kvietime taip pat nurodoma, kad pagal „Visuotinės dotacijos priemonę remiamos šios veiklos: Lietuvos aukšto (tarptautinio) lygio mokslininkų ir kitų tyrėjo Lietuvos mokslo ir studijų institucijose vykdomi moksliniai tyrimai.“ Priemonės aprašyme nurodoma, kad priemonės tikslas – „skatinti patyrusių ir jaunųjų mokslininkų tarptautinio lygio mokslinius tyrimus ir mobilumą, taip pritraukti aukšto lygio mokslininkus į Lietuvos mokslinių tyrimų erdvę, stiprinti jos konkurencingumą pasaulyje“ (pabraukta mūsų).

Nagrinėjamame kontekste taip pat pažymėtina, kad iš D. P. pateiktos informacijos matyti, kad „projekto lėšomis buvo įsigytas serveris, kuriame veikia sukurta V-lab imitacinė sistema <...>“. Viename iš savo el. laiškų, išsiųstame 2016 m. gegužės 17 d. KSU administracijai (2017 m. gegužės 10 d. Nr. G-272, 12 priedas), D. P. pažymi, kad „Dėl kompetencijos stokos KSU nebus kam toliau tinkamai prižiūrėti šią sistemą bei administruoti sukurta žiniatinklio svetainės <...>“,

todėl prašau palikti man administravimo prieigą prie šio serverio išteklių. Kitaip ilgainiui sužlugs Mokslų tarybos kuruoto visuotinės dotacijos projekto darbas“. Iš D. P. pateiktų paaiškinimų Kontrolieriui ir pridedamų susirašinėjimų su KSU informacinių sistemų administratoriumi matyti, kad virtuali laboratorija neveikė. D. P. siekdamas atkurti sistemos veiklą kreipėsi į KSU informacinių sistemų administratorių, kuris atsakydamas į paklausimą 2017 m. vasario 23 d. el. laiške nurodė: „<...>Deja, bet [N] jau nebedirba. Šiuo metu aš administruoju visą [informacinių technologijų] ūkį, niekas man negalėjo paaiškinti kam reikalingas šitas keistas serveris, KSU persikraustė į kitas patalpas, pasikeitė visa įranga bei IP adresai. Serveris yra išjungtas gan seniai.“ D. P. 2017 m. kovo 1 d., 2017 m. kovo 9 d. el. laiškais pakartotinai kreipėsi į KSU. 2017 m. kovo 9 d. el. laišku KSU informacinių sistemų administratorius informavo D. P. nurodydamas: „<...> neturiu dabar laiko užsiimti serveriu, dabar yra kitų svarbesnių darbų.“ 2017 m. balandžio 18 d. el. laišku D. P. kreipėsi į KSU informacinių sistemų administratorių prašydamas padaryti „peradresavimą į [Institūtą], kur mes paleidome sistemą kitame serveryje. <...>.“ (pabraukta mūsų)

Pažymėtina, kad ATGTĮ 9 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta darbdavio turtinių teisių prezumpcija sietina su turtinėmis teisėmis, taigi finansine nauda darbdaviui, o Projekto finansavimo sutartis sietina su patyrusių ir jaunųjų mokslininkų tarptautinio lygio mokslinių tyrimų ir mobilumo skatinimu, konkurencingumo stiprinimu pasaulyje, bet ne finansinės naudos gavimu projekto vykdytojui.

Nagrinėjamu atveju pabrėžtina istorinė D. P. sąsaja su Institutu, nuolatinis bendradarbiavimas su šia mokslo institucija, taip pat Instituto darbuotojų indėlis į Monografiją. Pagal Projektą buvo numatyta tik gauti sutikimą dėl publikavimo iš prestižinio užsienio leidėjo, o Monografija buvo išleista papildyta 2016 m., tai yra tada, kai D. P. nebedirbo KSU. Taip pat pažymėtina, kad Monografija – tai ilgametis D. P., kaip mokslininko, darbo rezultatas, o Chartija siekia laiduoti, kad „visi mokslininkai visuose savo karjeros etapuose pasinaudotų iš savo mokslinių tyrimų ir plėtros rezultatų naudojimo (jeigu jie naudojami) gaunamu pelnu remdamiesi teisine apsauga, visų pirma atitinkama intelektinės nuosavybės teisių apsauga, įskaitant autoriaus teises“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad prieskyra negali būti siejama tik su finansine parama ir su santykiais, kylančiais iš darbo sutarties.

Šiame kontekste taip pat pastebėtinas skirtingas KSU ir D. P. požiūris į mokslinę veiklą. Mokslo ir studijų institucijos tikslas būti vieninteliu Monografijos prieskyros turėtoju ir už šią D. P. mokslinę produkciją gauti įmanomai didžiausią vertinimą LMT yra nesuderinamas su teisingumo, sąžiningumo, akademinės laisvės, akademinės bendruomenės narių bendradarbiavimo principais bei Mokslo ir studijų įstatymo preambulėje skelbiama Lietuvos mokslo ir studijų politika, kuri laiduoja mokslo ir studijų kokybę, integraciją į tarptautinių mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę.

Kontrolierius neigiamai vertina bet kokius mokslo ir studijų institucijų bandymus riboti mokslininkų ryšius tiek su tarptautinėmis, tiek ir su nacionalinėmis institucijomis. Globalios visuomenės laikais būtina užtikrinti mokslininkų mobilumą ir akademinę laisvę. Mokslinis mobilumas yra būtinas siekiant užtikrinti mokslo kokybę ir konkurencingumą pasaulyje.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs pateiktus dokumentus, teisinį reglamentavimą ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 8 punktu,

n u s p r e n d ė:

pripažinti skundą nepagrįstu.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylą teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius

Vigilijus Sadauskas